

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія: Філологія
(мовознавство)

ВИПУСК 24

*До 105-річчя Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського*

Вінниця – 2017

102 Особливості функціонування комічного в сучасній українській політичній комунікації.....
96	Деренчук Наталія Когнітивна лінгвістика: здобутки та напрями досліджень.....
88	Барчук Ліана Логофера як складник мовної картини світу.....
88	Бик Ігор Лінгвістики.....
88	Ш. Когнітивні та комунікативно-прагматичні аспекти
82	Особливості ветеринарної термінології та її класифікація.....
75	Рожков Юрій Метафоризація алюзійних власних назв: вторинні номінації.....
66	Петрина Христина Засоби архаїзації тексту в романі І. Білика «Меч Арея».....
62	Мельничайко Володимир, Крицьків Мирослава Параметри моделей кількаслівної іменникової номінації.....
56	Лебедь Юлія «Обов'язковість – факультативність».....
56	Кухар Ніна Комунікативна зумовленість перепозначу прислівних компонентів у системі номінації.....
56	II. Функційна семантика лексичних одиниць. Теорія
45	Етнофоліамі як переключальна проблема.....
39	Ткачівська Марія Онтологія дискурсу та його розвиток у діалогічності.....
32	Лисенко Олена Літературної мови.....
24	Знахідний відмінок множини в системі словозміни іменників сучасної української мови Котляба Лариса Рецення (на матеріалі повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір»).....
19	Семантико-синтаксична основа головного компонента односкладного дієслівного речення Коваль Людмила «Лакунарність».....
9	Культурологічний та лінгвістичний аспекти в дослідженні поняття «лакунна» та «лакунна» Зуєнко Тетяна Функційно-семантичне вираження прип'ятання в сучасній українській мові.....
9	Троян Ніна I. Актуальні питання теорії мови.....

ЗМІСТ

УДК 811.161.2'367.332.3:821.161.2.09

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНА ОСНОВА ГОЛОВНОГО КОМПОНЕНТА ОДНОСКЛАДНОГО ДІЄСЛІВНОГО РЕЧЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ МИХАЙЛА СТЕЛЬМАХА «ЩЕДРИЙ ВЕЧІР»)

У статті проаналізовано семантико-синтаксичну основу головного компонента односкладних дієслівних речень, що функціонують у мові повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір»; схарактеризовано значеннєву структуру предиката стану та предикатно-предикатної структури як корелятив простого головного компонента; визначено семантичні особливості предикатно-предикатних та предикатно-біпредикатних структур, співвідносних із головним компонентом аналітичної будови.

Ключові слова: односкладне дієслівне речення, головний компонент односкладного дієслівного речення, предикат стану, предикатно-предикатна структура, предикатно-біпредикатна структура.

Міжрівневі дослідження синтаксичних компонентів набувають особливої актуальності в сучасній граматичній науці (праці К. Городенської [4], Л. Коваль [8], О. Годз [3], К. Косенко [9]). Такий аспект синтаксичного аналізу передбачає вивчення позиційних можливостей синтаксеми як мінімальної одиниці семантико-синтаксичного ярусу речення. У цьому зв'язку важливим і актуальним видається встановлення системи кореляцій головних та другорядних компонентів одно- та двоскладних речень як формально-синтаксичних категорій із відповідними семантико-синтаксичними компонентами. Метою нашої статті є визначення системи кореляцій головного компонента (ГК) односкладного дієслівного речення з компонентами семантико-синтаксичного рівня речення на матеріалі повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір». Мовомислення видатного письменника-подоляка досить широко проаналізоване в когнітивному та етнолінгвістичному аспектах (студії П. Гриценка [6], С. Єрмоленко [10], С. Бирик [2], І. Гороф'янюк [5]), однак вивчення граматичного ладу його мови залишилося поза увагою, саме тому наше дослідження є актуальним та новим.

У сучасній українській літературній мові ГК односкладних дієслівних речень має досить широкий спектр семантико-синтаксичних відповідників: для ГК простої будови його репрезентують предикати стану, предикати процесу, предикатно-предикатні структури фазового розгортання стану; базовим корелятом ГК аналітичної будови є предикат результативного стану, предикатно-предикатна структура та предикатно-біпредикатна структура. Проте ГК односкладних дієслівних речень, зафіксованих у повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір» має дещо вужчу семантико-синтаксичну базу.

У мовотворчості письменника найширше представлені конструкції із ГК простої будови. Ядерним семантико-синтаксичним відповідником цього структурного різновиду ГК як у сучасній українській літературній мові загалом, так і в дослідженому дискурсі є предикат стану. Морфологічним виразником предиката стану, співвідносного із простим ГК цього різновиду односкладних конструкцій, слугують власне-безособові (одноособові) та

реалізує тільки один значеннєвий різновид — предикат усєохопного стану, який позначає односкладного дієслівного речення в проаналізованому дискурсі також нетиповий: його

Предикат усєохопного стану як семантико-синтаксичний відповідник простого ГК екзистєнційного стану (*— Як вам, діду, жистється?*).

Предикат зовнішнього стану істоти репрезєнтують два значєнніві різновиди: спостєрежєний.

Зовнішній стан охоплює зовнішні вияви існування, тому його носєм може бути як істота (людина, тварина), так і неістота (предмет, довкілля). Залежно від значєння носія стану вирізняємо предикат зовнішнього стану істоти, предикат зовнішнього стану предмета, предикат усєохопного стану. Цікаво, що серед проаналізованого мовного матеріалу предикат зовнішнього стану предмета як корелят простого ГК односкладного дієслівного речення не

зчитєтьсє смерть і жистєть! *збудєтьсє, як за сєлом у розсєвєх грєчєках, у гарячєх сонєшнєках, у червонї тєшнї*

— стан запам'ятовування (запасу вражєнь, що передбуваяють у свідомостї мовця): *Хїба сєбє мою голєву?*

— стан уяви: *І менї здаєтєсє, що мати торкаєтєсє рукєми не сонєшнєка, а нахїлєтє до мєду не захотїтєсє;*

Перекортїло; *Вам, бачу, дармового захотїтєсє? Але нїсєя мови дявєка Сєргїя менї наїтє*

— стан внутрішньої потреби або її відсутності: *— А мєбі не кортїтє на морє? — що вонї матєть кїльєка голєсє; Йому ще мєді про сєст думатєсє...;*

— стан розмірковування: *Скїльєки я чує скрїп наїшєх вєрт, а нїколі нї не подумалєсє, вїд людєй?*

— стан впевненостї / невпєвненостї особи: *— Е? — вїрїтєсє і не вїрїтєсє, і менї асє трохи лєчно стєє; за що оцє шїдєвнєку нєрєнадєє стїльєки любовї і вїд дявєка Сєбєстїєна, і вїд людєй?*

репрезєнтують такі значєнніві різновиди:

Характерно, що семантика предикатів внутрішнього стану як базових корелятів ГК односкладних дієслівних речєнь, виявлєних у повїстї «Щєдрїй вєчїр», бїльш розгалужєна. Ії

психологічних, а не фізіологічних стєтєсєв партїципєнтє» [7, с. 60], тобто психїчні стєни. почуттє та емощї, розум, свїдомїстє, волє, тобто все тє, що потрапєлєє до єфєри

Фізіологічному стану протистєвлєні стєни, «які охоплюють душевні переживання, психїчного стану. Хоч єфєру фізіологічного стану загальноє самопочуттє широкий

стєнєтєр стєнїєв (стєн сїтєстї — голоду, стєн сонлївєстї, стєн загальнєго самопочуттє носїє стєну, стєн відчуттє фізічнєї сїлї та втємї, тємпєратурнї відчуттє, відчуттє болє,

стєнїєв (стєн сїтєстї — голоду, стєн сонлївєстї, стєн загальнєго самопочуттє носїє стєну, стєн відчуттє фізічнєї сїлї та втємї, тємпєратурнї відчуттє, відчуттє болє, стєнїєв (стєн сїтєстї — голоду, стєн сонлївєстї, стєн загальнєго самопочуттє носїє стєну, стєн відчуттє фізічнєї сїлї та втємї, тємпєратурнї відчуттє, відчуттє болє,

Залежно від специфіки внутрішнього стану — фізічного, фізіологічного та психїчного — розмежовуємо предикати фізічного, фізіологічного стану та предикати психїчного дієслівними лексємами, що виражєють внутрішнї та зовнішнї стєни. безособово вжитї особовї дієслєва. Михайло Стєльмах активнїше послуговуєтєсє власнє-

метеорологічні та атмосферні явища: *Знову заgrimіло, синім коренем вималовалась блискавка, розкрила шматок другого неба і згасла у хмарі; Вже й розпогодилося, умите сонце перекинуло свої золоті коси на поля, і вони курилися пахучою парою.*

У мовотворчості Михайла Стельмаха в ролі простого ГК односкладного дієслівного речення наявні також безособово вжиті особові дієслова. Безособове функціонування особових дієслівних лексем пов'язане з кількісними та якісними змінами в їхньому валентному потенціалі, що стосуються, зокрема, значеннєвої природи предиката. Трансформації особової дієслівної лексики в зону безособовості на семантико-синтаксичному рівні відповідає транспозиція предиката дії в предикат стану, пор.: *Я читаю книгу на свіжому повітрі і На свіжому повітрі читається добре.* Отже, основним семантико-синтаксичним корелятом ГК, вираженого безособово вжитим особовим дієсловом, є також предикат стану. Однак у проаналізованому дискурсі значеннєвий спектр предиката стану, реалізованого особовим дієсловом у безособовому значенні, значно вужчий порівняно зі спектром предиката стану, об'єктивованого безособовим дієсловом. Ще однією особливістю предиката стану цієї морфологічної реалізації є те, що предикатні синтаксеми зовнішнього стану мають ширший та значеннєво розгалуженіший вияв, ніж предикати внутрішнього стану.

Предикати зовнішнього стану, зокрема, представлені предикатами зовнішнього стану доквілля та предикатами зовнішнього стану предмета. В аналізованому творі як виразник предиката зовнішнього стану доквілля зафіксовано одновалентне дієслово зі значенням породження запаху *пахнути*. Виражений цим дієсловом ГК корелює з кількома значеннєвими варіантами предиката зовнішнього стану доквілля. Типовим є співвідношення з таким предикатом артефактного середовища, що виражає породження питомого, природного запаху реалій або запаху реалій, яким він природно не властивий у певному, регламентованому місці, створеному людиною (*Ми з татом виходимо в клуню, де пахне примороженими снопами і сіном...*). Більш периферійною є кореляція ГК із предикатом натурфактного середовища, що виражає поширення запаху в доквіллі (*І пахло сунцею, грибами, розіпрілим хмелем і тією житньою свіжістю, яку приносять тільки петрівчанські пучки блискавиць*). Предикат зовнішнього стану предмета в аналізованому дискурсі так само, як і предикат зовнішнього стану доквілля, репрезентований лише однією лексемою – безособово вжитим особовим дієсловом зі значенням фізичного процесу зародити (*Її зародило в цьому році, як роси!*).

Предикат внутрішнього стану, що корелює із ГК, експлікованим особовим дієсловом у безособовому значенні, у дослідженому мовному корпусі реалізований тільки одним семантичним різновидом – предикатом фізичного, фізіологічного стану істоти, маніфестованим двома значеннєвими варіантами:

- предикатом, що характеризує акустичні враження (*Тут лід був такий тоненький, що чулося, як під ним стиха жебоніла і пересварювалась із берегом вода*);
- предикатом, який визначає температурні параметри (*Або на ковзанках чоботи дірявив, – додав тато і так подивився на чоботята, що мої ноги обсипало жаром*).

Цікаво, що Михайло Стельмах послуговувався також односкладними конструкціями, ГК яких на семантико-синтаксичному рівні співвідноситься із предикатно-предикатною структурою, яку конституують основний предикат стану та супровідний фазовий предикат: *Чуєш, як пахло кулешем? – каже тато, путаючи Обмінну; – А тобі не кортить на торг? – Перекортіло.* Морфологічним експлікатором синтетично вираженої предикатно-

Характерно, що в українській мові двоелементний ГК односкладного дієслівного речення корелює тільки з предикатно-предикатною структурою, носієм стану якої є істога. Ураховуючи сферу вияву стану (зовнішній – внутрішній), розрізняємо предикатно-предикатні структури модальної характеристики зовнішнього стану істоги (А в ін допитується: «Чого це ти такий?» А я відповідаю: «Який є, такий і є». То ніся цього чоловікові хочеться знати, якт я буду) та предикатно-предикатні структури модальної характеристики зовнішнього стану істоги (А кроки в мого тата шпоти, и, коли пому доводиться тит кудсь із матою, вона прохає, щоб він притримував ноги вуздечкою...). Значення неоднорідність супровідних модальних предикатів (предикати бажальності / предикати необхідності / предикати можливості) дає підстави для подальшої класифікації виділених предикатно-предикатних структур на: 1) предикатно-предикатні структури, що виражають семантику бажальності внутрішнього стану істоги, 2) предикатно-предикатні структури зі значенням бажальності зовнішнього стану істоги, 3) предикатно-предикатні структури, які мають семантику необхідності внутрішнього стану істоги, 4) предикатно-предикатні структури, що вказують на необхідність зовнішнього стану істоги, 5) предикатно-

варіативністю їх комбінування. Розгалуженість основного предиката стану, супровідного модального предиката та характеристики стану має широкую семантичну реалізацію, що зумовлено значеннєвою фазового розортання стану, натомість предикатно-предикатна структура модальної двоелементним ГК, базовий корелят якої становить предикатно-предикатна структура. Однак у повісті «Шедрий вечір» не зафіксовано жодної реченнєвої конструкції із предикатно-предикатна стуктура, що визначає модальну характеристику стану.

-- предикатно-предикатна стуктура на означення фазового розортання стану;

семантичною специфікою супровідного предиката:

предикатна стуктура, репрезентована двома різновидами, диференційованими за синтаксичним корелятом ГК цього різновиду односкладного речення слугує предикатно-доголося зазнати діткм країни, що стала сучасною нового світу. Семантико-непереможно продалося нове; ім бу хотілось на ній уякувати мот літа; Іа багато чого повернувшись до тих років, коли крізь руйни, нестатки й шкарпання різних та всяких з ГК аналітичної будови, зокрема, із двоелементним ГК, напр.: Тому доведеться У мові повісті «Шедрий вечір» широкій ужиток мають односкладні дієслівні речення завершальної фази стану.

початкової фази розортання стану та предикатно-предикатною стуктурою із семантикою предикатно-предикатної стуктури – предикатно-предикатною стуктурою на означення матеріалі спостережено односкладні конструкції з ГК, співвідносним із обома різновидами який визначає початковий або завершальний етапи розортання стану. У проаналізованому чи стану та детермінує їхню функцію на семантико-синтаксичному рівні – бути предикатом, експлікацію такої фазової точки, що є вихідною або кінцевою для подальшого розвитку дії завершеності – префікс *пере-*. Семантична специфіка цих афіксів зорієнтована на формалізують словотворчі засоби: значення початку реалізує префікс *за-*, значення наповнення його супровідного предиката – значеннями фазових предикатів, які предикатної стуктури обмежене насамперед значеннями предикатів стану, а семантичне Семантичне наповнення основного предиката як носія базової семантики предикатно-префіксальні дієслова переважно неповної особової парадигми в безособовому вжитку. предикатної стуктури, що корелює з ГК – безособово вжитим особовим дієсловом, є

предикатні структури можливості внутрішнього стану істоти, б) предикатно-предикатні структури можливості зовнішнього стану істоти. Предикатно-предикатні структури можливості внутрішнього стану істоти та предикатно-предикатні структури можливості зовнішнього стану істоти як відповідники двоелементного ГК односкладних дієслівних речень у повісті «Щедрий вечір» не виявлені, решта визначених різновидів предикатно-предикатної структури бажальності стану представлені досить широко.

Домінують предикатно-предикатні структури, що експлікують бажаність внутрішнього стану істоти. Для вираження семантики бажальності автор послуговується одноособовими дієсловами *хотітися, захотітися, схотітися*, для яких бажальна семантика є прямим лексичним значенням. Для мовотворчості Михайла Стельмаха більш властиве використання односкладних дієслівних конструкцій із двоелементним ГК, співвідносним із предикатно-предикатною структурою бажальності внутрішнього стану істоти. Цей базовий корелят двоелементного ГК у проаналізованому дискурсі представлений трьома різновидами – предикатно-предикатною структурою бажальності фізичного, фізіологічного стану істоти, предикатно-предикатною структурою бажальності психоемоційного стану істоти, предикатно-предикатною структурою бажальності інтелектуального стану істоти.

Значеннєве наповнення предикатно-предикатної структури, яка передає бажаність фізичного, фізіологічного стану істоти, каузоване специфікою семантики основного предиката – предиката фізичного, фізіологічного стану істоти. Його структурують предикатні синтаксеми, що вказують на бажаність певного фізичного, фізіологічного стану особи за смаковими (*І хоч мені дуже хочеться покуштувати солодкого, але я так віднікуюсь, наче щодня маю мед у своїй хаті*), психофізіологічними (*А як хочеться спати в тобі, у твоєму солодкому тумані, у твоїх зорях!..*), зоровими (*Так хочеться побачити місто*), тактильними (*– Просимо, дорогий муже, і тебе, сину, до хати, – з таким усміхом, з такою добротою вклоняється нам мама, що хочеться поцілувати руку*) параметрами.

Так само досить розгалужена семантика предикатно-предикатних структур зі значенням бажаності психоемоційного стану, що зумовлено семантичним діапазоном її основного предиката психоемоційного стану. Він охоплює здебільшого значення з меліоративним компонентом, напр.: піднесення, радість (*І так мені хочеться когось зустріти, розказати, що я вже не якийсь там пастушок, а жнець*); вдячність (*І водночас страх як хочеться чимсь подякувати своїй учительці. От візьму букет і знезацька подам їй із-за спини*), внутрішній такт, сором'язливість (*І такий він увесь чепурний та охайний, що мені одразу хочеться кудись заховати свої руки*). З-поміж предикатно-предикатних структур цього зразка, що мають пейоративне забарвлення, зафіксовано структуру зі значенням хвальковитості (*Тепер я розумів Юхрима Бабенка, як йому хотілось похвалитися своєю австрійською та англійською одежиною*).

Крайню периферію щодо об'єктивації основного предиката предикатно-предикатної структури на означення бажаності внутрішнього стану посідають предикати інтелектуального стану. Нами зафіксована тільки одна реченнєва конструкція (*– Все, Пшеничний, хочеться знати?*), у складі якої функціонує ГК *хочеться знати*, співвідносний із предикатно-предикатною структурою, що означає бажаність відповідного розумового стану.

Другим різновидом семантико-синтаксичного компонента, з яким корелює двоелементний ГК БР, виражений модальним дієсловом та інфінітивом, є предикатно-предикатна структура, супровідний предикат якої передає семантику необхідності стану

істоти. Диференційним параметром цієї предикатно-предикатної структури є насамперед значення наповнення супровідного предиката. Кваліфікуючи стан як «безальтернативний та обов'язковий» [12, с. 147], така предикатна синтаксема може реалізувати цілий спектр значеннєвих відтінків – доцільності, повинності, зумовленості, неминучості дії, що репрезентовані «автономними концептами, кожен з яких характеризується власними семантичними ознаками та наборами засобів вираження» [11, с. 7]. Єдиним лексичним виразником такої семантики в аналізованому творі є дієслівна лексема *доводитися*, що реалізує значення повинності як «зобов'язання, обов'язковість виконання завдань, об'янок, поставлених перед собою, вимог, пов'язаних із накладанням певних обов'язків – промисляє, християнських, службових, сімейних, моральних, суспільних тощо» [11, с. 14]. Супровідний предикат з такою семантикою послідовно супроводжує основний предикат, що означає зовнішній та внутрішній стан особи, при чім переважно співвідношення із предикатно-предикатною структурою, яка вказує на необхідність зовнішнього екзистенційного стану особи, зокрема станів, пов'язаних із найрізноманітнішими виявами людського існування – особистим життям, соціальним становищем, професійною кваліфікацією тощо, напр.: – *Пусте, – кажу так, наче мені щодня доводиться ходити в обносці; – Якщо так буде монити, Ні, вадко, нічого тутяшого не викидається з мене, доведеться ти в тиві-латошники.*

Предикатно-предикатна структура із семантикою необхідності внутрішнього стану істоти як базовий семантико-синтаксичний компонент двоелементного ТК БР має нижчий рівень репрезентативності. Зокрема, спостережено лише два її різновиди: 1) предикатно-предикатну структуру, що визначає необхідність психоемоційного стану істоти (*Твер ужє батькові довелось втихомурювати матір і нацьмати вштрами її дргі слози за цей тьякий день*); 2) предикатно-предикатну структуру, що визначає необхідність фізіологічного стану істоти (*І зноу люди так починають перхитуватись от сміху, що мелнчку доводиться крїкнати на них*).

Марінальним семантико-синтаксичним корелятом складеного ТК односкладного дієслівного речення, що функціонують у повісті «Щедрий вечер», є предикатно-біпредикатна структура. Її формують основний предикат стану істоти та два супровідні предикати. Саме наявність двох супровідних предикатів відрізняє таку предикатно-предикатну структуру від тієї, яку формував основний предикат і один супровідний предикат, та дає підстави кваліфікувати її як предикатно-біпредикатну.

У проаналізованому творі зафіксовано односкладні дієслівні речення із двоелементним ТК, співвідним із предикатно-біпредикатною структурою, що репрезентує початкову фазу внутрішнього стану істоти як бажану. Її виразником є синтаксичне сполучення одноособового модального дієслова та інфінітива предикатного дієслова: *Справді, під темним небом затривоожється, зазудіє ліс, закип'їло листя на ньому, деревам чогось захотілося бігти, але вони не знали, куди податись, й, стогнучи, метались на всі боки; Крадькома підсвляється б до цієї краси, одним оком тильнував би жінку, а другим сусідку, навіть щось подарувати б їй захотілося; От йому й захотілося послуухати мене.* Невідповідність двоелементної формально-синтаксичної структури ТК триелементній будові його семантико-синтаксичного відповідника засвідчує компресивну асиметрию формально-синтаксичних та семантико-синтаксичних параметрів цього ТК, зумовлену словотвірним вираженням супровідного фазового предиката. Реалізацією такого супровідного предиката

є префікс *-за*. Як засіб перфективації він здійснює «аспектуально-фазову модифікацію дієслів» [1, с. 8–9], а на семантико-синтаксичному рівні корелює із супровідним фазовим предикатом, що визначає початкову фазу стану.

Отже, у повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір» односкладні дієслівні речення не мають ні широкого вжитку, ні розгалуженої семантико-синтаксичної бази. Корелятом простого ГК слугують предикат стану та предикатно-предикатна структура фазового розгортання стану, реалізовані відповідними значенневими різновидами. Базовим відповідником складеного ГК є значеннєві різновиди предикатно-предикатних структур, що визначають модальну характеристику стану, та предикатно-біпредикатні структури, які репрезентують початкову фазу внутрішнього стану істоти як бажану.

У перспективі передбачено аналіз семантико-синтаксичної основи головного компонента односкладних іменникових, інфінітивних та прислівникових конструкцій, що функціонують у мові повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір».

ЛІТЕРАТУРА

1. Ачилова О. Л. Категорійна семантика кратності в системі мови та художньому тексті [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / О. Л. Ачилова. – Київ, 2011. – 20 с.
2. Бирик С. «Окутана вишняками хата» (мовний образ хати у прозі М.Стельмаха) / Світлана Бирик // Культура слова. – Вип. 76. – 2012. – С. 34–41.
3. Годз О. В. Синтаксична структура прислівникових речень в українській літературній мові [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / О. В. Годз. – Київ, 2013. – 18 с.
4. Городенська К. Г. Проблема двоскладності – односкладності в контексті історичного й дериваційного синтаксису [Текст] / К. Г. Городенська // Мовознавство : Доп. та повідомл. IV Міжнар. конгр. україністів. – Київ : Унів. вид-во «Пульсари», 2002. – С. 51–55.
5. Гороф'янюк І. Поетизація докілья у прозі М. Стельмаха / Інна Гороф'янюк // Культура слова. – Вип. 76. – 2012. – С. 78–83.
6. Гриценко П. Михайло Стельмах: час і над плином часу / Павло Гриценко // Культура слова. – Вип. 76. – 2012. – С. 15–30.
7. Захарова М. В. Семантика безличних предложений [Текст] : дисс. ...канд. філол. Наук : 10.02.02 / М. В. Захарова. – Москва, 2004. – 164 с.
8. Коваль Л. Семантико-синтаксична основа головного компонента односкладних речень в українській мові : [монографія] / Людмила Коваль. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 316 с.
9. Косенко К. О. Предикатна основа та семантично-граматична диференціація дієслівних зв'язок в українській мові [Текст] : дис. ...кандидата філол. наук : 10.02.01 / К. О. Косенко. – Київ, 2010. – 192 с.
10. Єрмоленко С. Дума про землю і розмова з землею у мовомисленні М. Стельмаха / Світлана Єрмоленко // Культура слова. – Вип. 76. – 2012. – С. 6–15.
11. Тронь О. А. Семантико-синтаксична структура речень із предикатами дебітивності в сучасній українській мові [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / О. А. Тронь. – Івано-Франківськ, 2001. – 20 с.
12. Хузина Е. А. Модальність необхідності и долженствования конструкций с инфинитивом-сказуемым (на материале русских пословиц и поговорок) : [Текст] / Е. А. Хузина // Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение. – 2011. – Вып. 51. – С. 147–152.

Коваль Л. Семантико-синтаксическая основа глагольного компонента односоставного глагольного предложения (на материале повести Михаила Стелмаха «Щербий вечер»)

В статье проанализирована семантико-синтаксическая основа глагольного компонента односоставных глагольных предложений, функционирующих в языке повести Михаила Стелмаха «Щербий вечер»; охарактеризована структура значения предложения в составе глагольного компонента; определены семантические особенности предикатно-предикатных и предикатно-бипредикатных структур, соотносящихся с главным компонентом аналитической структуры.

Ключевые слова: односоставное глагольное предложение, глагольный компонент односоставного глагольного предложения, предикат, предикатно-предикатная структура, предикатно-бипредикатная структура.

Koval L. Semantic syntactic basis of the main component of one-member verbal sentence of the main component of one-member verbal sentence (on the material of Mykhailo Stelmakh's story «Eve of Epirhany»)

Interlevel research of syntactic components acquires considerable significance in the modern theory of grammar. This aspect of syntactic analysis envisages a study of positional possibilities of syntaxeme as a minimum unit of semantic syntactic sentence structure. In this regard, establishing correlations between the main and secondary components of one- and two-part sentences as formal syntactic categories with appropriate semantic syntactic components is an issue. The paper is aimed to determine the system of correlations between the main component of one-member verbal sentence and components of semantic syntactic level of sentence on the material of Mykhailo Stelmakh's story "Eve of Epirhany". The language of this outstanding author is being thoroughly analysed in different aspects, but the study of the grammatical system of his language has so far remained disregarded, which makes this research topical and new. In this Mykhailo Stelmakh's story one-member verbal sentences have neither a wide use nor a ramified semantic syntactic base. The predicate-predicate correlate of a simple main component is used as a predicate of state and this predicate-predicate structure of phase is realized by corresponding value varieties, and predicate-bipredicate structures, that present the initial phase of the internal state of the story as desirable.

As one of the prospects of further study is an analysis of semantic syntactic basis of the main component of one-member noun, infinitive and adverbial sentence, that function in the language of Mykhailo Stelmakh's story «Eve of Epirhany».

Key words: member verbal sentence, main component of member verbal sentence, predicate of the state, predicate-predicate structure, predicate-bipredicate structure.

Статтю надано до редакції 05.05.2017